

Jože Krajnc

Jože Krajnc je upokojeni univ. dipl. novinar, ki je dve leti služboval pri tedniku Naš čas in Radiu Velenje, trinajst let pri mariborskem dnevniku Večer in nato petindvajset let na TV Slovenija. V razvedrilnem programu je kot urednik, redaktor in scenarist pripravil blizu 1500 oddaj. Več desetletij je aktiven ustvarjalec na področju ljubiteljskega gledališča. Kot igralec in režiser je deloval v Gledališču v Šmartnem ob Paki, v Vrbju, Preboldu, Galiciji, Izlakah, Velenju in Rogaški slatini. Je prejemnik več nagrad za igro in režijo in drugih priznanj za delovanje v kulturi. Slovenija ga pozna tudi kot enega od dveh akterjev iz humorističnega para Strašna Jožeta.

ŽLAHTNO ZAVETJE ŽIVEGA KOZOLCA

**Gledališče je laž, ki nam pomaga doumeti
resnico.**

(Pablo Picasso)

Gledališče uči bolj kakor knjiga.

(Voltaire)

**Gledališče ne more izginiti, ker je edina umetnost,
kjer se človeštvo sooči s samim seboj.**

(Arthur Miller)

**Gledališče je kot sveta maša. Da bi v celoti doživeli
njegove učinke, bi morali pogosto hoditi.**

(Auguste Chartier)

Kratka zgodovina gledališča na Slovenskem

Gledališko ustvarjanje na Slovenskem ima večstoletno tradicijo. Potrjeni viri navajajo, da so jezuiti in kapucini na naših tleh prirejali razne verske dramske igre že od leta 1600. Najstarejše ohranjeno slovensko dramsko besedilo pa je Škofjeloški pasijon, ki je star več kot tristo let. Posebno prelomnico v slovenski gledališki zgodovini pomeni leto 1789, ko je bila prvič uprizorjena Županova Micka Antona Tomaža Linharta. To je bil hkrati začetek čitalniškega gibanja, med katerim se je širilo tudi gledališko udejstvovanje.

Pravi razcvet pa je gledališče v Sloveniji začelo doživljati v času baroka, največ s predstavami z nabožno vsebino. A predvsem je v obdobju devetnajstega stoletja v Sloveniji nastalo več gledališč, med katerimi so se nekatera razvila v nacionalne ustanove. Zelo pomemben mejnik je bila ustanovitev Dramatičnega društva v Ljubljani leta 1867, kar štejeemo tudi za nekakšen začetek profesionalizacije gledališča pri nas. Med letoma 1920 in 1945 so gledališki odri samevali, po koncu druge svetovne vojne pa so spet zaživel. Tako smo leta 1952 imeli v Sloveniji že sedem stalnih gledališč. V petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja so se pojavila prva neodvisna in eksperimentalna gledališča, pred nekaj leti pa tudi prvo komercialno zasebno gledališče.

Od predstav pod kozolci do Gledališča pod kozolcem

Tudi gledališka ustvarjalnost v Šmartnem ob Paki se ponaša s častitljivo starostjo. *»Ime, ki si ga je nadela sedanja igralska družina Gledališče pod kozolcem, ni slučajno. To je simbol za naravno, pošteno in radoživo življenje ljudi ob Paki, ki se jim po žilah še pretaka kri prednikov, delovnih in skrbnih, ki pa so nosili v sebi bogato notranje življenje. To je bilo tolikšno, da so ga razdajali tudi drugim,«* je ob stoletnici kulture v Šmartnem ob Paki zapisala dolgoletna zaslužna kulturna ustvarjalka iz Šmartnega ob Paki Slavica Pečnik. In še: *»Kozolci, ki še stojijo, hranijo to življenjsko radost v sebi. V njihovih tramovih*

so še vidne sledi žebļjev, s katerimi so ljudje zabijali deske za improviziran oder. Gledališke predstave po prvi svetovni vojni so navduševale in vabile gledalce od blizu in daleč. Nudile so jim nedeljsko razvedrilo po truda polnem delu. V tem majhnem Paškem kotu so bili v tistem času kar trije gledališki centri: Gorenje, Paška vas in Šmartno ob Paki. Prvo premiero v Šmartnem je gostil Bizjakov kozolec leta 1919. To je bila Čašica kave. Podatek, da so že naslednje leto gasilci v Paški vasi uprizorili Moč uniforme pod Muklavčevim kozolcem, za njo pa so se vrstile predstave pod Irmanovim, Holovarjevim in drugimi kozolci, nas prepriča o tem, da so te prireditve, ki so poleg iger vključevale še srečolove, veselice in drugo zabavo, pomenile prebivalcem več kot radio, televizija in še kaj v današnjih časih.«

In kaj so igrali? V Paški vasi Lumpacij Vagabundus, Miklova Zala, Kalvarija, Revčel Andrejček ... V Gorenju Blejska dekleta ... V Šmartnem Lumpacij Vagabundus, Veleturist, Davek na samce, Črnošolec, Pri Hrastovih, Deseti brat, Divji lovec, V Ljubljano jo dajmo, Mati, Prisega opolnoči, Sina, Guzej, Domen, Trhli dom, Razvalina življenja, Nebesa na zemlji, Rokovnjači, Celjski grofje... in Kalvarija (1928). Ta predstava je bila posvečena obletnici nastanka jugoslovanske države. Igralcev je bilo kar blizu dvesto. Gasilci iz Paške vasi in Šmartnega so uspešno sodelovali z zvezo slovenskih vojakov iz prve svetovne vojne.

V arhivu Gasilskega društva Šmartno ob Paki beremo: »Ta prekrasna žaloigra v živih slikah prikazuje vse strahote in grozote svetovnega klanja ter strašno trpljenje našega ljudstva. Nedorasli mladini je vstop prepovedan. Pridite si pogledat krvavo žaloigro naših mož in fantov, kajti takšne igre ne vidite vsak dan.« Glavni organizator je bil Dragotin Korošec, ki je pri redni vojski priskrbel uniforme in strelivo ter dovoljenje za prireditev. Prizorišče je bilo na travniku za Mikuževo hišo. Streljali so s pravim strelivom preko Pake v gozd, imenovan Foršt. S to igro so gostovali tudi v Trbovljah ob odkritju spomenika padlim iz prve svetovne vojne. Režiserji takratnih predstav so bili: Oskar Hudales, Mileva Zakrajšek, Mara Piano, Drago Rozman, Marija Korošec idr. Po letu 1930 so bile v Šmartnem ob Paki gledališke

predstave največkrat odigrane v prostorih orlovskega in sokolskega društva, vozili pa so se tudi na gostovanja, npr. v Bočno, Rečico ob Savinji, Šoštanj, Trbovlje ...

Miklova Zala

Grozote druge svetovne vojne so utišale tudi dogajanja na šmarških odrih. Po osvoboditvi so leta 1946 šmarški gledališčniki prvo povojno predstavo z naslovom *Pesem s ceste* morali odigrati v Mozirju, ker je bil njihov kulturni dom poškodovan. Medvojno dogajanje v teh krajih pa se je znašlo tudi v gledališki uprizortvi. Domačina iz Slatin Janeza Dreva je po vrnitvi iz Srbije, kamor so ga Nemci med vojno izselili, pretresla tragična zgodba štirih deklet iz Paške vasi in Gorenja. Po strahotnem mučenju so umrli pod okupatorjevimi strelami v celjskih zaporih. Njihovo žalostno usodo je opisal v odrski igri z naslovom *Marta*. Poimenoval jo je po osrednji junakinji Delejevi Marti iz Gorenja. Tudi imena vseh ostalih likov so bila resnična. Marto so

prvič uprizorili leta 1947 pod Irmanovim kozolcem v Paški vasi. Mohorjeva družba pod vodstvom Frana Saleškega Finžgarja je Drevo delo natisnila in ga poimenovala *Talci*. Pozneje so to igro igrali tudi v celjskem gledališču, domačini pa so jo odigrali še leta 1962 na reviji dramskih del v Letušu in takoj za tem še ob otvoritvi nove osnovne šole v Šmartnem.

Znani domačin, vsestranski kulturni delavec, slikar samouk, scenograf in častni občan občine Šmartno ob Paki Jože Napotnik se prve povojne uprizoritve *Marte* pod kozolcem v Paški vasi spominja takole: »*Star sem bil devet let. Žaloigro sem spremljal zelo zavzeto in čustveno. Ko so se na odru zaslišali streli, sem od strahu stekel domov. Stanovali smo blizu. Kljub poznejšemu pojasnilu staršev mi ni šlo v račun, zakaj so se med predstavo streljali*«.

Igralo pa se kmalu po vojni ni samo v Šmartnem. Režiserka Pavla Pož je v Gorenju zbrala okrog sebe lepo število mladih zagnanih ustvarjalcev, ki so radi hodili na vaje v novozgrajen združni dom. V letih, ki so sledila, so igrali predstave *Trije Tički*, *Domen*, *Revček Andrejček*, *Trije vaški svetniki*, *Tri sestre*, *Dve nevesti*, *Begunka*, *Gospa Kordula*, *Tri težke ure*, *Mati*, *Deseti brat*, *Divji lovec* ...

V Šmartnem ob Paki so za pripravo, režijo in vso potrebno organizacijo predstav v prvih dveh desetletjih po vojni skrbeli Franjo Kotnik, Bogo Andoljšek, Karla Podvratnik in najdlje Tine Steblovnik. Delali so z veliko vnemo in tako se je večkrat zgodilo, da so se na domačem odru zvrstile kar tri premiere na leto. Najodmevnejše uprizoritve so bile *Mati*, *Pesem s ceste*, *Tri težke ure*, *Prisega opolnoči*, *Vozel*, *Pot do zločina*, *Sina*, *Šola za žene*, *Dobrodošla miss Agata*, *Gospa ministrica*, *Vzorni soproj*, *Vdova Rošlinka*, *Sveti plamen*, *Snaha*, *Morje*, *Zadrega nad zadrego*, *Dekle iz Trente*, *Težka ura*, *Hlapci*, *Dežurna služba*, *Talci*, *Desetnica Alenčica*, *Matura*, *Kekec nad samotnim breznom*, *Herojka*, *Razvalina življenja*, *Boeing-Boeing* ...

Gledališčniki pa niso uprizarjali samo igre, temveč so redno pripravljali tudi različne proslave in druge priložnostne prireditve. Za to je skrbela predvsem učiteljica Danica Kotnik, ki

je v te aktivnosti vključevala tudi šolarje. Tako je bilo v Šmartnem in tako je bilo tudi v Gorenju. Šlo je predvsem za enodejanske, recitale, tudi telovadne nastope ... Izjemno zavzet kulturni delavec Tine Steblovnik je pripravil tudi več veselih večerov. Posebej znana med njimi je bila *Polomija*, ki jo je v sedemdesetih letih posnel na filmski trak Jože Napotnik. To je bila prva šmarška »televizija«. Poseben sloves se je prijel predstave z naslovom *Robinzoni in dekleta*, ki pa je gledalci nikoli niso videli. Šmarški gledališčniki jo še danes štejejo za najbolj »plodno« med vsemi. Kajti dogajalo se je, da je pred zaključkom študija kar tri leta zapored katera od igralk rodila. Ne le to, tudi druge okoliščine so privedle do tega, da je v času po letu 1970 prišlo do začasnega mrtvila. Bil je čas za nov zagon.

In je prišel. Predhodniki nove uspešne ere šmarškega gledališča so bili recitali mladih. Leta 1973 so se odzvali na natečaj *Naša beseda* in usoda je hotela, da je za delo z njimi takrat poprijel celjski gledališki igralec Bogomir Veras. Začelo se je zlato obdobje šmarške gledališke ustvarjalnosti. Kot režiser se je najprej podpisal pod recital *Lesnika*, sledile so *Balade in romance*, *Cesarjeva nova oblačila*, kot višek t. i. Verasovega 'poetičnega gledališča' pa leta 1976 *Koder plavih las*. Slovenska javnost je začela spoznavati šmarški gledališki oder. Režiser Veras se je odločil, da postavi na oder pravo gledališko predstavo tudi s starejšimi igralci. Povezalo se je nekaj takih in nekaj povsem novih in tako se je leta 1976 rodilo Gledališče pod kozolcem.

Žal že pokojni dramski igralec Bogomir Veras je o sodelovanju z Gledališčem pod kozolcem zapisal: »Velik delež in velika izkušnja v mojem odrskem ustvarjanju sta zajeta v magičnih besedah Gledališče pod kozolcem. V življenju sem imel pravzaprav veliko srečo, da sem spoznal tako vdane, nardarjene in s teatrom obsedene amaterje. Šmarčani so vse to pa še kaj več nedvomno bili. Skoraj nemogoče je, da na enem mestu v nekem dramskem ansamblu človek naleti na toliko dobrih pevcev, poznavalcev strun in klaviatur ... Pravo razkošje za režiserja in dobra osnova za dobre predstave«.

V tistih letih, polnih zanosa in optimizma, sem hotel s Kozolčani vsej Sloveniji pokazati, da je gledališka umetnost samo

ena. Z marsikatero predstavo nam je to tudi uspelo. S svojimi idejami in načinom dela pa sem hotel za vse življenje "štemplati" tudi vrle Kozolčane. Upam, da mi je to vsaj malo uspelo. Zagotovo pa vem, da so Kozolčani za vse življenje štemplali mene. Obogatili so moje vedenje o gledališkem ustvarjanju. Pred časom mi je v Mariboru slovenski komediograf Tone Partljič dejal: »Veš, nekaj sem napisal za tvoje legendarno Gledališče pod kozolcem. Krasno, sem odvrnil, v mislih pa mi je odzvanjala beseda legendarno gledališče, legendarni Kozolčani. Ni kaj! Nekaj je že res moralo biti in nekaj je ostalo v naši zavesti. Predvsem pa v naših srcih«.

Veseli berači

Že začelo se je briljantno. V sezoni 1976/77 z uspešniso *Veseli berači*, ki je navduševala na mnogih odrih. Med drugim na zaključni reviji amaterskih gledaliških skupin v Trbovljah, na odru Mestnega gledališča ljubljanskega ali na srečanju malih odrov poklicnih gledališč v Novi Gorici. Od tam ostaja v arhivu tale zapis kritika Daniela V. Levskega: »Organizator je naredil

veliko uslugo festivalu in slovenskemu gledališču nasploh, ko je uvrstil v program tudi amaterske predstave. To še zlasti velja za gledališko skupino iz Šmartnega ob Paki, ki je s predstavo Veseli berači (Burns-Veras) dokazala, da živa gledališka beseda živi tudi izven teaterskih institucij, včasih celo uspešneje in na višji kakovostni ravni, kot so to pričakovali tudi največji optimisti. Veseli berači so bili eden najzanimivejših dogodkov prvega kroga srečanja, če že ne ena najboljših festivalskih predstav nasploh».

Vsaka naslednja sezona je postregla z novo premiero. Sledila je ekspres tragikomedija *Zakaj pa ne* in že naslednje leto nov velik uspeh *Musical za dobro jutro*. S to predstavo je Gledališče pod kozolcem zastopalo slovenske ljubitelje na jugoslovanskem srečanju v Trebinju. Osvojili so zlato masko za kolektivno igro, posebno priznanje je dobil tudi Jože Robida. Musical je gostoval v Berlinu, predstavo je posnela TV Slovenija in jo predvajala v terminu silvestrskega programa. V naslednji sezoni so s predstavo *Nekoč in danes* med drugim gostovali na zaključni republiški reviji, na mednarodnem poletnem festivalu v ljubljanskih Križankah in na Borštnikovem srečanju v Mariboru. Režiser Veras je prejel zlato Linhartovo značko za režijo, soavtorstvo in sceno, zlate značke za igro pa so dobili Slavica Pečnik, Lija Modrijan, Pavla Letonje in Jože Krajnc.

Skupščina zveze gledaliških skupin Slovenije je šmarške gledališčnike v sezoni 1980/81 s predstavo *Bližina človeka* izbrala za nastop na Tednu slovenske drame v Kranju, z njo pa so se predstavili tudi na mednarodnem srečanju amaterskih gledaliških skupin v mestu Dabrowa Gornicza pri Katovicah na Poljskem. Poljski teatrolog iz Varšave je o tem gostovanju napisal: »Srečanje z jugoslovanskim oziroma slovenskmi amaterskim gledališčem je bilo za nas zanimivo doživetje, pouk in zadoščenje. Predstava Gledališča pod kozolcem nas je pripeljala do spoznanja, da se amatersko gledališče vse bolj približuje področju, ki je sicer rezervirano za profesionalne gledališke delavce. Izkušnja, ki smo jo dobili ob gledanju te predstave, je lahko dragocen delovni pripomoček za vse sodelujoče na tem srečanju in tudi za amaterske odre v drugih državah Evrope«.

Za Divjimi svinjami in Golobčkom je prišla še ena velika uspešnica: Županova Micka! Z njo so gostovali po vsej Sloveniji, v Švici, Avstriji, na Madžarskem in v Črni gori. Mija Žerjav je za vlogo Micke prejela zlato Linhartovo značko. Kritik v Budimpešti je zapisal: *»Šale, s katerimi so se odlični igralci posebej izbirčno razmetavali v Linhartovi veseloigri, so bile zares zabavne in vesele, in kar je še posebej važno poudariti, izredno efektne in privlačne tudi za tiste gledalce, ki jim je Linhartovo besedilo sicer zvenelo malo tuje. Vsi igralci in pevci brez izjeme so rešili svojo nalogo odlično, govorili so čisto in razumljivo, kot da bi se zavedali, da tokrat morajo govoriti bolj srcu kot pameti svojih gledalcev«.*

Županova Micka

Igralec Gledališča pod kozolcem Jože Robida se je v tistem času lotil tudi režije. Nastala je *Rdeča kapica* v uspešni izvedbi mladih igralcev, kar je pomenilo zametek nastanka mladinske skupine. Pod režijsko taktirko Bogomira Verasa pa so nato sledile še *Sreča pod marelo*, *Slehernik* (zaradi

obnove kulturnega doma v Šmartnem je bila premiera v Letušu, predstavo pa so si med drugimi ogledali tudi udeleženci karavane Cankarjevega doma), *Kurbe* (zlato Linhartovo značko za igro je prejela Slavica Pečnik), *Biti, ne biti*, *Deseti brat* (skupni projekt Kulturne skupnosti Velenje in Zveze kulturnih organizacij Velenje), *Martin Krpan v šoli* (z Linhartovo zlato značko Petra Podgorška za vlogo Martina Krpana), *Kaj bi eden družga*, *Igra o izgubljenem sinu*, *Kvačkarija*, *Bolna pravljica* ...

Bolna pravljica

Predstavo *Drejšček in trije marsovečki* je režiral Matjaž Arsenjuck, *Stare čitanke in To, česar še ni bilo* Slavica Pečnik, *Veseli večer – Pozor niso nedolžne* Jože Krajnc, *Prihranjeni dolar* Jože Krajnc in Jože Robida (blizu 150 ponovitev, gostovanja po vsej Sloveniji, v Švici, Avstriji, predstava je zastopala Slovenijo na srečanju amaterjev Abrašević v Valjevu, zlati znački za igro pa sta prejela Jože Krajnc in Jože Robida), *Ta nori dan* je režiral Peter Militarov (zlato Linhartovi znački za igro sta prejela Jože Krajnc in Jože Robida), *Žarke optimizma* Andrej Hofer in Peter Podgoršek, *Boeing-boeing-mednarodni harem* Jože Krajnc, *Mrtvi ne plačujejo davkov* Jože Krajnc (Jože Robida je leta 2004 prejel Severjevo nagrado za življenjsko delo). Šmarški

gledališčniki so obsežno sodelovali z drugimi ljubiteljskimi gledališči v Sloveniji, pa tudi z nekaterimi v tujini (v Avstriji, Italiji). Najpogosteje tako, da so si za abonmajske programe izmenjevali svoje predstave. Občasna posebna zanimivost pa so bile tudi otvoritve likovnih in drugih razstav v avli kulturnega doma na dan premiere katere od domačih predstav.

V letih, ki so sledila, so šmarški gledališčniki pripravili tudi nekaj uprizoritev v nekoliko drugačnih okoliščinah. Posebej zanimiva je bila izkušnja z znanim slovenskim komediografom Tonetom Partljičem. Z veseljem se je odzval povabilu, da posebej za njihovo okroglo obletnico priredi delo z naslovom *Slikar v Martinovi vasi*. Odziv je bil izjemen, premiere se je udeležil tudi avtor besedila, predstavo pa je režiral Jože Krajnc. Pod njegovim režijskim vodstvom so kasneje nastale še predstave *Charlyjeva teta* (Linhartovo zlato značko za kostumografijo je prejela Mojca Praprotnik), *Nasvidenje nad zvezdami* in *Revizor* (posebno priznanje je dobil Tomaž Potočnik za vlogo direktorja pogrebnege podjetja). Dolgoletni nadvse uspešni režiser Gledališča pod kozolcem Bogomir Veras je v tistem obdobju režiral še Mrtve duše Vinka Moederndorferja, Andreja Konovšek pa tragikomedijo Evalda Flisarja *Kaj pa Leonardo*. Andreja Konovšek je nekaj let pred tem z na novo obujeno mladinsko skupino režirala dve predstavi. Za prvo z naslovom *Kaj pa potica* je sama napisala tudi besedilo, druga pa je bila *Piknik na bojišču* Fernanda Arrabala.

Posebej zahtevna, obsežna in odmevna pa sta bila dva projekta, ki ju je Gledališče pod kozolcem pripravilo na prostem pri Mladinskem centru v Šmartnem ob Paki. V obeh primerih so k sodelovanju pritegnili člane vseh sekcij kulturnega društva: pevce, folkloriste, plesalke, tamburaše, likovnike in tudi motoriste. Prva predstava je bila Županova miška. Besedilo je po predlogi Antona Tomaža Linharta Županova Micka priredil in režiral Jože Krajnc. Leta 2016 pa so ob 110-letnici kulturne dejavnosti v Šmartnem v enako razširjeni zasedbi uprizorili še delo Johana Nepomuka Nestroya *Lumpacij Vagabundus*. Gre za besedilo, ki so ga v Šmartnem prvič uprizorili že leta 1920. Za obletnico ga je priredil in režiral Jože Krajnc. Ustvarjalci iz Gledališča pod

kozolcem so bili tista leta precej dejavni tudi mimo odrskih desk. Televizija Slovenija je za predvajanje v silvestrskem programu leta 1979 posnela predstavo *Musical za dobro jutro*, leta 1981 pa so se šmarški gledališčniki v razvedrilni oddaji TV Slovenija Srečanja pomerili z ekipo igralcev Odra treh herojev iz Pirnič. Leta 1983 so gostovali v popoldanskem programu Vala 202 Radia Slovenija, leta 1985 so si udeleženci Karavane Cankarjevega doma v Šmartnem ogledali predstavi *Slehernik* in *Mačja preja*. Karavana Cankarjevega doma jih je obiskala tudi leta 1988. Ogledali so si predstavo *Najbolj nori dan*, se sprehodili po kraju in spoznali njegovo zgodovino, obiskali cerkev, osnovno šolo, kjer so si ogledali program šolskega kulturnega društva, domači pevski zbor pa jim je pripravil še koncert.

Proslavo slovenskega kulturnega praznika leta 1988 v Velenju so obeležili »trije zlati«: Gledališče pod kozolcem, Rudarska godba Velenje in dekliški pevski zbor gimnazije Velenje. Vsi trije dobitniki zlatih prizanj na različnih tekmovanjih. Leta 1988 je skupina šmarških igralcev ob Tednu domačega filma v Celju posnela ekološki film o Šaleški dolini z naslovom *Obisk*. Režiral ga je Tugo Štiglic, sodelovali so člani Kina 16 iz Velenja, film pa je nekajkrat predvajala tudi TV Slovenija.

Leta 1991 so v Šmartnem ob Paki praznovali 100. obletnico prihoda prvega vlaka. Prihod muzejskega »savinjčana« so Kozolčani pozdravili z domiselnim programom pod režijskim vodstvom Pavle Letonje. Združile so se vse sekcije domačega kulturnega društva, osnovnošolci in gasilci. Prikazali so vzdušje na železniški postaji pred sto leti, prodajo sliv, prevzem lesa od furmanov, odhod obiralk hmelja, prodajo žganja, žemelj, časopisa, kraherla, odhod fantov v vojsko, slovo od deklet, izlet otrok na Goro Oljko in gašenje požara s staro brizgalno. Istega leta so vse sekcije kulturnega društva pod vodstvom Slavice Pečnik sodelovale pri Osini podoknici Nedeljskega dnevnika v Šmartnem ob Paki. Za praznični program TV Slovenija leta 1991 pa so gledališčniki pripravili silvestrsko kroniko. Sledila so še gostovanja v oddajah Vala 202 Radia Slovenija, Radia Goldi in drugih (1996, 1997, 2004).

Delovala je tudi otroška skupina ...

Bilo je obdobje, ko je bilo dogajanje pod šmarškim gledališkim kozolcem nadvse živahno tudi po zaslugi otroške gledališke skupine. Rodila se je iz kulturnih aktivnosti na domači osnovni šoli in iz odmevne vseslovenske akcije za osnovnošolce in dijake srednjih šol Naša beseda. Slavica Pečnik in Andrej Hofer sta ob stoletnici kulture v Šmartnem ob Paki zapisala, da je bila kultura v vseh letih delovanja šmarške šole pomemben sestavni del njenega vzgojno-izobraževalnega dela. Pod mentorstvom učiteljev in v veselje mlajših in starejših gledalcev so ustvarjali proslave, recitacije, krajše igrane prizore in tudi gledališke predstave. Ko pa se je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja pojavilo gibanje Naša beseda, je bilo povsem naravno, da so se vanj vključili tudi šmarški šolarji. Iz tega se je razvila otroška skupina Gledališča pod kozolcem, imenovana tudi »Tamal kozolc«. Nepretrgano je delovala od leta 1979 do 1994 pod mentorstvom Slavice Pečnik. Že s prvo predstavo *Jazbec, ne jezi se* Svetlane Makarovič so se uvrstili na področno srečanje Naša beseda 80, enako pa tudi v naslednji sezoni z uprizoritvijo *Čarovnica, ki ni mogla biti zlobna* Marie C. Machado. Ocenjevalce so navdušili z urejenostjo predstave, s hudomušno iskrenostjo in uigranostjo.

Sledili sta predstavi *Mali strah Bav bav* ter *Zajčja šola in še kaj*. Ta je spet bila zadetek v polno. Uvrstili so se na občinsko, področno in republiško srečanje pionirskih in mladinskih skupin v Bohinjski Bistrici. Nastopili so na republiškem seminarju za režiserje, na nedeljski matineji Mestnega gledališča ljubljanskega in na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Predstavo je posnel tudi Radio Slovenija. Nato so se lotili *Šopka Pavčkovih, Razbojnikov iz Kardemome* ob 150-letnici domače šole, *Obtoženega volka* Žarka Petana in *Pesmic iz mačje preje* Svetlane Makarovič. Avtorica si je ogledala predstavo in v spominsko knjigo Kajuhove bralne značke zapisala: »Danes je zame nastopila pomlad. To je edina šola, na katero bi tudi jaz hodila«. Z *Mačjo prejo* so med drugim gostovali tudi v Nemčiji. Njihova mentorica in režiserka Slavica Pečnik je leta 1985 prejela Linhartovo zlato plaketo za dolgoletno ustvarjalno delo z mladino na gledališkem področju. Tega leta so jo v Velenju nagradili tudi s srebrnim znakom

ZSMS. V sezoni 1985/1986 sta člana mlade gledališke družine iz Šmartnega Barbara Merzlak in Andrej Hofer s prvima mesotoma zablestela še na prvem festivalu otroške popevke *Blejski srček na Bledu*.

Ena večjih uspešnic tistega časa je bila predstava Alenke Goljevšček z naslovom *Hiša*. Z njo so nastopili na področnem in republiškem srečanju, pa tudi na zaključnem srečanju odraslih skupin v Novem mestu. Slovenijo so zastopali še na mednarodnem festivalu Internationale Theatertage der Jugend 1986 v Sant Lambrechtu v Avstriji. Slavica Pečnik je za režijo te predstave in vlogo, ki jo je v tistem času odigrala v predstavi *Kurbe starejših Kozolčanov*, dobila zlato Linhartovo značko. Odrskih hitov mladih igralcev pa še ni bilo konec. Za naslednjo uprizoritev so sami izbrali besedilo Franeta Puntarja z naslovom *Medved z vrtnico* in s čudovitim sporočilom: »*Vsak človek nosi v sebi vrtnico sreče; le odpreti se je treba, pa bo vzcvetela. Dovolj je že, da opaziš, kako lep dan je danes.*« *Medved in vrtnica* sta spet nastopila na občinskem, območnem in republiškem srečanju, mlade gledališke ustvarjalce sta zastopala na Linhartovem srečanju odraslih gledaliških skupin v Velenju, gostovala sta v Porabju na Madžarskem, v Cankarjevem domu v Ljubljani, na Tednu slovenske drame v Kranju in na festivalu Alpe-Adria v Novi Gorici. Mentorica Slavica Pečnik je za svež režijski pristop dobila zlato Linhartovo značko. Temu je nato sledil govorno-pevski recital *Pesmi Janeza Bitenca* v sodelovanju s pevci mladinskega pevskega zbora pod vodstvom Anke Jazbec, obnovitev *Razbojnikov iz Kardemome* ob 10-letnici Tamalega kozolca in še četrta zlata Linhartova značka za Slavico Pečnik. Igralci »Tamalega kozolca« Andrej Hofer, Peter Podgoršek, Barbara Merzlak Trebižan in Marjeta Malus so se pozneje lotili tudi odrske režije (*Zrcalce, Princessa kamnitih besed, Žarki optimizma ...*).

Princesa kamnitih besed

... in spet se je rodila mladinska skupina

V izdihljajih pandemičnega korona počitka je leta 2021 pet srednješolk prišlo na zamisel, da bi se preizkusile na odrskih deskah. Vodstvo kulturnega društva Šmartno ob Paki in Gledališča pod kozolcem je z veseljem pozdravilo pobudo in rodila se je Mladinska skupina Gledališča pod kozolcem. Mentor in režiser Jože Krajnc se je z njimi lotil uprizoritve adaptiranega besedila Richarda Harrisa z naslovom *Smo al' nismo*. Poleg treh domačink sta skupino sestavljali še njihovi sošolki iz Lokovice pri Šoštanju in Bistrice ob Sotli. Krst je bil uspešen, želja vseh pa seveda je, da mladinska skupina ne bi delovala samo eno sezono in da bi navdušila čim več mladih ljubiteljev gledališke ustvarjalnosti za delo v odrasli skupini.

Bibliografija literature in virov

- Žerjav, Mija, Modrijan, Lija, in Pečnik, Slavica. *Zbornik 100 let kulture v Šmartnem ob Paki*. Šmartno ob Paki: Kulturno društvo Šmartno ob Paki, 2006.
- Arhiv Kulturnega društva Šmartno ob Paki.
- Osebni arhivi in pričevanja:
- Mija Žerjav (1949); igralka, tajnica društva, predsednica društva
- Slavica Pečnik (1947); igralka, režiserka
- Lija Modrijan (1943); igralka
- Bogomir Veras (1940–2018); režiser
- Jože Krajnc (1953–); igralec, režiser